

MÅTTSUNDARN

Medlemsblad från

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Nr 3

Årgång 2, 1997

Ingar Sundberg berättar om fäbodlivet förr vid utflykten till Innerbyns fäbodar.
Se text på sid 8 !

INNEHÅLL:

	<u>sid</u>
Styrelse och redaktörer	2
Redaktörerna har ordet	3
Brev från ordföranden	4
Hänt sen sist	6
IK Örnen	9
Intervju med Måttsundare	11
Rekreationsmöjligheter i Måttsund	13
Karta över vägar och stigar	14
Måttsunds historia	16
Ny i byn	27

Föreningens styrelse:

		tel.
Thomas Sandberg, Ordf.	Myrbacken 11	341 43
Lena Åström, Sekreterare	Måttsunds byav. 275	342 01
Torbjörn Nilsson, Kassör	Kläppvägen 35	343 30
Solveig Engström	Långbackavägen 12	341 15
Stefan Olsson	Måttsunds byav. 295	343 64
Thure Eriksson	Börtnäsvägen 4	341 55
Johan Sjöstrand	Sörsundet 81	

Redaktionskommité:

Ingrid Vikström	Måttsunds byav. 296	340 72
Maud Lassinantti	Kläppvägen 10	342 90

Hej läsare!

I din hand håller du nu det tredje exemplaret av Måttsunds egen tidning. När vi startade, var ju vårt motto, att ge en tillbakablick på sådant som har hänt i byn under gången tid, men också att berätta vad som sker just nu. Vi märker att det historiska har lätt för att ta överhand. Det finns mycket att hämta ur byakistan, ur gamla handlingar bevarade lite varstans i gårdarna, ur äldre personers minne och hos olika forskare. Frågan är bara, hur pass intressant är det? Tycker du att vi ska ägna mer utrymme åt dagsaktuella händelser? Vi är tacksamma för synpunkter. Och så vill vi upprepa: Hjälp oss med idéer och skicka in bidrag till tidningen!

I förra numrets artikel om Medborgarhuset uppgavs, att beviset på det statliga lån, som våren 1951 beviljades i samband med lokalens tillkomst, undertecknats av kung Gustaf V. En läsare har påpekat, att detta inte kan stämma, eftersom kungen avled under hösten året innan och efterträts av sin son Gustaf VI Adolf. Den senare torde alltså varit den som satt sitt namn på beviset. Denna felskrivning tar redaktörerna på sig. Övriga felskrivningar, såsom utbytta bokstäver, skulle vi kunna beskylla Tryckfelnisse för, men får nog tillskrivas ovana korrekturläsare, alltstå samma syndare. Vi ska försöka bättra oss.

Redaktörerna

Brev från ordföranden

MÅTTSUNDSBOR

Detta är det tredje numret av MÅTTSUNDARN med bl.a. intressanta artiklar om **vad som varit, är och kommer**. Ett stort tack till Ingrid och Maud som lägger ner en massa fritid för att vi skall få en egen tidning i byn. Jag hoppas att alla inser värdet av en skrift som handlar om oss själva och vår närmaste omgivning. Det skrivna ordet är ju ett av de viktigaste kommunikationssätten mellan vuxna människor och en viktig del i dokumentationen av vår tillvaro.

Själv uppskattar jag mycket artiklarna om byn från förr i tiden. I skolan tyckte man ofta att **det som varit** (historia) var ett sällsynt onödigt ämne, men med några år på nacken så börjar man inse att det är erfarenheterna från det förflutna som ger oss kunskaper att planera framtiden på bästa sätt utan att tappa riktning och identitet. Därför är det för mig som nyinflyttad (sedan 7 år), och många andra i liknande situation, extra intressant att läsa i den här tidskriften om det Måttsund som varit, för då får man större möjlighet att förstå arvet i byn och det är viktigt speciellt om man vill vara med att utveckla byn utan att förstöra något av det fina som redan finns.

Att utveckla innebär att utifrån **det som är**, och med de resurser som är tillgängliga, anpassa och förbättra. Det gäller att inte låsa sig vid sina personliga åsikter utan att först ta reda på om det finns andra som tycker på liknande sätt. Inom **Intresseföreningen** försöker vi att just utveckla byn i en takt som alla kan hänga med i, där majoritetens åsikt på mötena styr riktningen och där umgänget mellan människor är det viktigaste att utveckla, för om man inte har roligt och trivs så kan man försöka utveckla tills man blir blå utan att det blir något nämnvärt resultat. Att jag har tryckt så mycket på behovet av social utveckling i byn kräver en liten förklaring.

En by som Måttsund med många inflyttade till ett villaområde medför ofta att byn delas i två läger, eftersom man av naturliga skäl inte har så mycket gemensamt. Det i sin tur leder till att de resurser som finns hos alla människor inte tas tillvara på ett bra sätt och i många fall stannar byn av i utveckling för att det förekommer inga gemensamma kontakter mellan grupperna för att agera mot myndigheter och företag i syfte att utveckla och aktivera byn. Det leder till att byn "glöms bort" och kommer inte med i dessa myndigheters och företags olika planer och funderingar. Det är helt enkelt frågan om att på något sätt göra reklam och PR för sin bygd och att få hjälp med att genomföra olika projekt som alla kan ha nytta och glädje av. Om alla jobbar tillsammans så stärks dessutom **vi-känslan** och därmed får man automatiskt en ökad social aktivitet

som minskar anonymitet och rädslan att våga göra något gemensamt eftersom man inte längre behöver fundera över **om de andra är intresserade.**

I en by där alla känner alla är chansen större att man t ex vågar säga vad man tycker till **den det berör** och man vågar t ex ta det gemensamma vuxenansvaret att prata med ungdomar, som i rent oförstånd ibland beter sig lite tokigt, på ett sätt som gör att man får ömsesidigt förtroende och tillit till varandra. Det betyder inte att man måste gå och gulla med alla och tycka att **“ooh.. så mysigt vi har det”**, utan det betyder att man vågar visa respekt även för den som inte har samma åsikter som jag och att denne även visar dig respekt. Tänk på att ungdomar som blir respekterade, även om de ibland beter sig illa, får ett ökat självförtroende och så småningom även kommer att visa dig och andra respekt. Därmed minskar troligen också **“busliv och förstörelse”** som kan förekommer i sådana här sammanhang.

Om vi skall lyckas med att utveckla i rätt riktning måste vi ha visioner, och det är där ni kära Måttsundsbor kommer in. Utan visioner inga mål och utan mål ingen riktning på utvecklingen. Det är vi alla tillsammans, vuxna, ungdomar och barn som skall komma med idéer och funderingar så att vi kan spåna fram visioner som kan stötas och blötas på möten och varhelst man träffas så att vi med hjälp av de föreningar som finns i byn kan göra framställningar till myndigheter och företag i avsikt att genomföra olika projekt och så småningom nå fram till uppställda mål.

Om du har funderingar och /eller önskemål, så fram med dem på möten eller när du träffar någon från någon förening så att man kan föra dina tankar vidare.

Förvänta er inte att Måttsunds olika föreningar skall fungera utan din hjälp. Alla som ser till att de olika verksamheterna drivs, Pub-afton, leda ungdomsverksamhet, spela fotboll, träna skidåkare och hålla timringskurser, gör det för att de tror att det är bra för byn **och de gör det gratis.**

Därför ber jag alla att visa solidaritet med byn och spontant ställa upp vid olika arrangemang så att inte ett fåtal måste jobba hela tiden, för då kommer förr eller senare föreningarna kanske att upphöra.

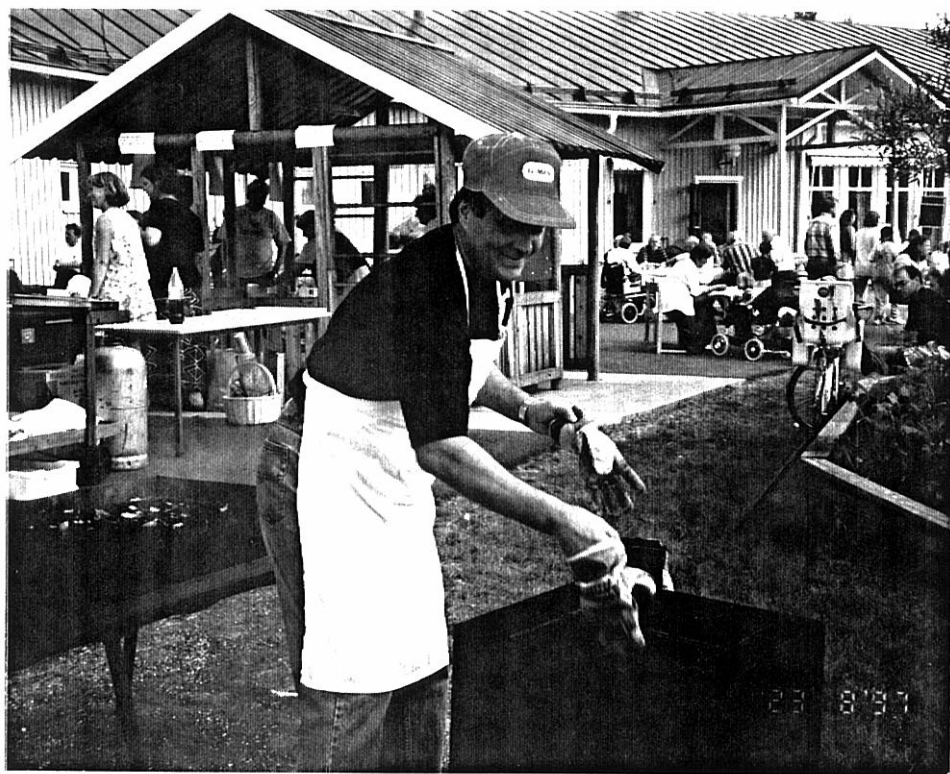
Thomas Sandberg i “Såtebacken“

PS Tack älgjägare för att ni bjöd på fest, det var trevligt, repris tack!

Tack “Sollan“ och Lena Åström m fl för att ni fixade så trevlig adventsfika, repris även där tack!

Måttsundsdagen 1997

Liksom förra året blev denna sommars upplaga av Måttsundsdagen en mycket lyckad tillställning. Fint väder var det också även om det fläktade en del. För en mycket rimlig kostad kunde man äta sig ordentligt mätt. Där fanns att välja bland halstrad, rökt eller gravad lax, parisare, tunnbröd, åkerbärsglass, våfflor, kaffebröd och kaffe. Måttsunds idrottsungdomar hade ordnat loppmarknad och där kunde man göra riktiga fynd. Flera hantverkare bjöd ut sina alster och för barnen fanns fiskdamm och ridning. Dessutom bjöds på underhållning i form av sång, musik och historieberättande av Kjell Andersson, Älvsbyn.

Jorma, en som slet och svettades för att vi skulle bli mätta.

*Ett tack till de företag och privatpersoner
som ställde upp och skänkte vinster, mat och
arbetsinsatser och bidrog till att göra
Måttsundsdan till vår speciella dag!*

Stort tack till

SCAN

Sundbergs El

All-Tryck

Sörbyballen

SCA Skog

Aloiks Trafik

LRF

Metsä-Serla

OBS Interiör

Hanséns

Luleå Ridklubb

Norrbottnens Lantmän

Goman Chark

Norr Mejerier

Föreningsbanken

Telia Mobitel

Norrbottnens Kuriren

Vuxenskolan

Enströms Blommor

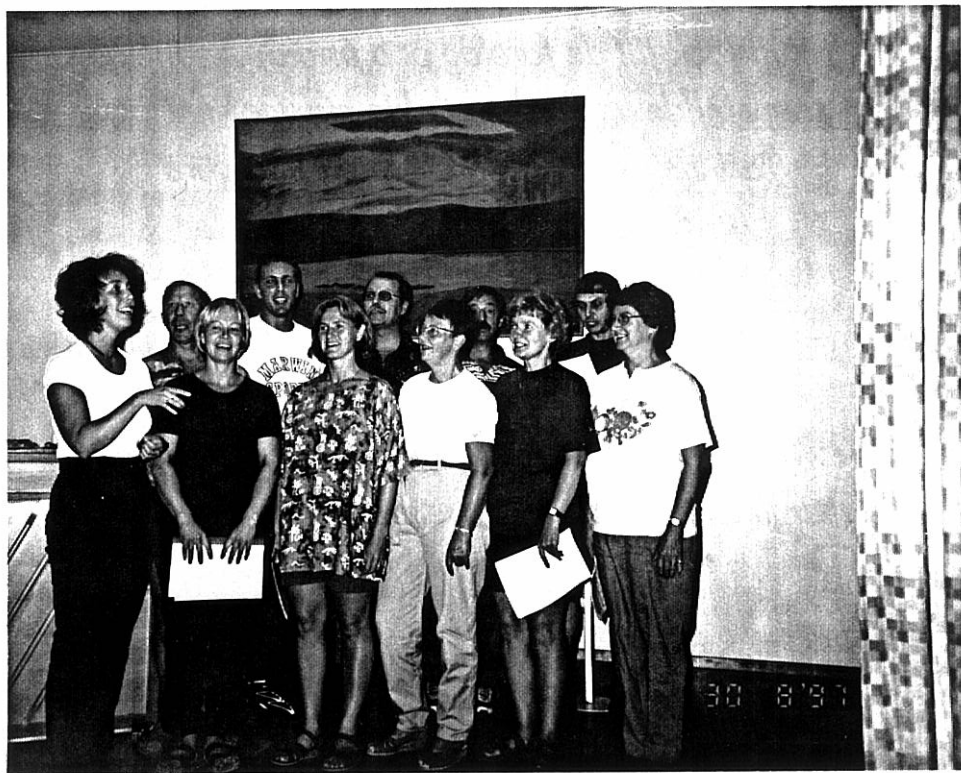
Konsum Bagaren

Projektledarna i Norr

Bo Öströms Bygg

Surstömmingsfesten

Ännu en tillställning som upprepar sig och i stort stämmer med förra årets. Arrangörerna, som jobbade och slet var i stort desamma. Kören och dess reportoar var densamma, dock utökad med en vacker trestämmig låt: "Har du visor min vän, sjung dem nu".

"Surströmmingskören" övar under ledning av Lizette.

Dansorkestern, Kjell-Åkes, var också densamma som i fjol, men "kväl-lens gäst" var ny. Ja egentligen var de två. Svante Lindqvist, som vi kände igen från J.P. Nyström, stå-uppade och visade med vilken skicklighet han hanterar sin fiol assisterad av Ulf "Flu" Jonsson på dragspel. Den senare bl.a. känd från Anton Swedbergs Svänggång.

Utflykt till Innerbyns fäbodar.

Årets Riksmarsch kombinerades med en utflykt till Innerbyns fäbodar. Till målet hade kommit både de som deltog i riksmarschen och andra som på grund av svårigheter att gå, anlände med bil. Det blev en gemytlig stund runt den brasa Ingar ordnat ute på vallen. Kaffekorgarna plockades fram och Ingar berättade med hjälp av Signar Hjalmarsson deras egna minnen från fäbodlivet.

IK Örnen

Nu kan vi se tillbaka på ännu ett fint idrottsår, med många aktiva barn och vuxna i olika sportaktiviteter.

Fotboll

Glädjande för föreningen är det samarbete som pågår mellan Ersnäs IF, Alviks IF och IK Örnen när det gäller ungdomsfotboll.

Detta samarbete gör att så gott som samtliga barn kan vara med i ett fotbollslag i sin egen ålder. Spelglädjen och resultaten har varit på topp. Ungdomarna har deltagit i seriespel och flera turneringar bl.a. BD-open och Piteå Summergames. För de lite mognare spelarna har föreningen haft "Gubbfotbollen".

Halva fotbollsplanen är omlagd och insådd. Kommande sommar skall den vara klar för spel. Då skall även ett utedass finnas vid planen för "de nödiga".

Innebandy

Under vinterhalvåret spelas innebandy för vuxna i Antnäs sporthall måndagskvällar klockan 21.00. Alla medlemmar är välkomna att delta.

Skidor

Föreningen har många barn aktiva inom längdåknningen. För de minsta barnen bedrivs skidkul. Där får barnen på ett lekfullt sätt lära sig åka skidor. De äldre barnen har skidträning. De träffas varje tisdag klockan 18.00. Under året har föreningens ungdomar deltagit i många tävlingar med fina resultat. Våran egen tävling, Måttsundsloppet, lockade till sig ca 200 tävlande. Detta år kommer loppet att köras den 29 mars. I övrigt har vi genomfört serietävling och tillsammans med några föreningar även den årligt återkommande Nederluleåstafetten. Detta år hoppas vi att kunna delta med minst ett lag.

På startlinjen till årets Vasalopp är 12 stycken anmälda från IK Örnen. Föreningen tycker det är glädjande att så många deltagare representerar Örnen i denna krävande tävling.

Orientering

De aktiva i föreningen som tävlar inom orientering och skidorientering har under året haft mycket stora framgångar. Då tänker vi framförallt på Jörgen Johansson som även blev utsedd till IK Örnens bästa idrottsman 1996.

Hockeyplan

Hockeyplanen som drivs gemensamt med Intresseföreningen är öppen för alla som vill åka skridskor. Tisdagskvällar kommer den dock att vara uthyrd till Antnäs BK, där många av Måttsundsborna spelar hockey. Vi måste alla hjälpas åt att sköta om isen och se till att baracken inte blir utsatt för någon mer skadegörelse.

Bingolotter

Bingolotterna ger välbehövliga inkomster till föreningen. Köp därför lotter av de ungdomar som säljer föreningens lotter eller av Lars-Gunnar "Lagge" Brännmark. Det är även möjligt att köpa föreningens lotter på Kaspers bar.

Vi hoppas att 1998 blir ett lika bra idrottsår som 1997.

Styrelsen för IK Örnen

Samtal med tre genuina måttundare

En dag under vårvintern 1997 hade jag bett tre pigga måttunds damer komma hem till mig. Jag hade förstås en baktanke: att få tala med dem om gamla tider. Två av dem hade just firat sina födelsedagar, 95 resp. 92 år och faktiskt på samma dag, den 8 februari. Flera likheter: Båda heter Berta med efternamnen Sundqvist och Sundström, båda har hela sitt liv bott i Måttund och båda är otroligt alerta, framförallt å huvudets vägnar. Den tredje var Alva Vikström, men hon har många år kvar till 90.

Det skall poängteras att det var Berta Sundqvist som var den mest "tal-föra" och av hennes berättelser räknar jag med att få lite "kött på benen" när jag beskriver byns hemman.

Berta föddes 1902 på hemman nummer 6 Buss "*Buus*" som första dotter till Nils Erik och Amanda Vikberg. Berta hade fyra äldre bröder och fick ytterligare en syster och en bror.

Buss kom till efter delning av stamhemmanet Uhrväders. Den förste som skrevs som brukare av Buss var Bertas farfars farfar Pär Arendtsson. Troligen hade det dock dessförinnan bott någon soldat Krigsbuss där, som gett gården namnet.

1931 gifte Berta sig med Ragnar Sundqvist på Piit-hemmanet i Sörsundet. Ragnar avled redan 1954 och eftersom makarna inte fick några egna barn, har Berta överlåtit hemmanet till Ragnars systerson Valter Burman. Med sin familj bor han sen många år i huvudbyggnaden, medan Berta fått ett trevligt hem i bagarstugan.

Berta berättade om Ragnars farmors mor, född 1820, som gick under namnet "*Piit-morsa*" och var flitigt anlitad i byn, bl.a. som barnmorska. En gång när hon blev kallad till en barnaföderska utbrast hon, säkert med viss stolthet: "*Gud nåde den allt kan*".

En händelse som Berta mindes, handlade om den fattiga soldatfamiljen Klint på Börtnäsheden, som miste sin äldsta dotter när hon var i 20-års-åldern. Berta var själv i samma ålder och detta bör ha hänt i början av 1920-talet. På landsbygden tillverkades då nästan alltid likkistorna av någon som var snickarkunnig inom byn. Äldre personer lät ibland tillverka sin egen kista flera år innan de avled. Man hade ett mycket naturligt förhållningssätt till döden, något som för oss nu nästan verkar makabert. Vi vill helst inte tänka på detta, som vi ändå vet är oundvikligt.

Berta berättar: "Ja minns när han kom han Klint, tidit om en mårja isi Buus, hade som bråttom:

-Ja, jä vill haa tvo baatbräd, sä än när än kom.

-Joo, nog faa do hä, sääd a pappa.

-Jaa å so sko du falö ma hejm o djera kista.

Å dom dro å mä ä bräjd var isi Hejda för å djera kista åt a Dagmar."

Ett annat minne gällde bonden från Granön, som måste ta sig till byn med sin ko för att få henne betäckt av Olahemmanets tjur. Med stor möda hade bonden fått kon på färjan och rott över sundet till fastlandet. Han stannade till i Buss för att få sig lite förplägnad och för att kon skulle få äta och vila en stund efter den tröttsamma promenaden. Efter det beordrades Bertas syster följa med honom, för att med ett ris mota på den motsträviga kon. Men när de kom fram till Ola, var gårdsfolket i Rånningen, där de höll på med höskörden. Och tjuren hade de med sig. Det var bara att fortsätta ytterligare fyra kilometer. Man kan undra om den stackars kon efter detta hade något utbyte av herdestunden med tjuren. Och därefter väntade henne samma långa och mödosamma väg tillbaka.

Ingrid Vikström

Berta Sundström, Berta Sundqvist och Alva Vikström.

Rekreationsmöjligheter i Måttsund

Måttsunds läge gör att de flesta rekreationer är möjliga, t.ex. båt- och skärgårdsliv, joggning och promenader, längdskidåkning och slalom samt skoteråkning.

Båt och skärgårdsliv går bra att utöva i Måttsundsviken, som har förbindelse med Bottniska viken. Ett fint utflyktsmål är Stora Hundskär, som ägs och förvaltas av Måttsunds by.

För joggning och promenader finns det fina stigar och mindre vägar i anslutning till bebyggelsen. Se kartan på mittuppslaget!

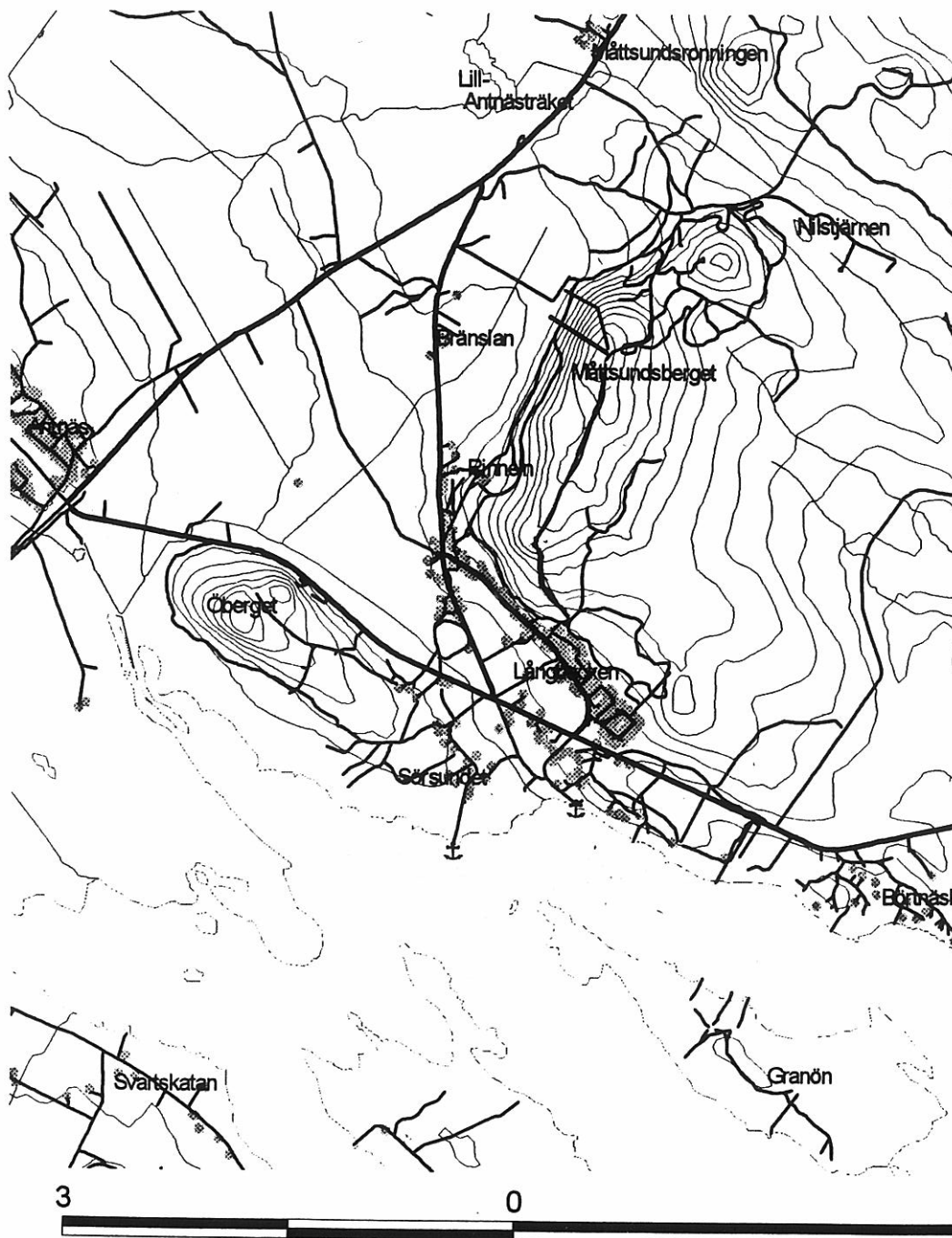
Om man vill åka skidor, finns det ett elljusspår, som går utefter hela Långbacken förbi Rinneln och fram till Måttsundsbacken. Där finns även spår för tävlingsåkare. Måttsundsbacken har också en utmärkt slalombacke.

För lagsporter finns fotbolls- och tennisplan. Numera finns också en ishockeybana på skolgården.

Snöskoteråkning har blivit ett populärt fritidsnöje, särskilt hos den yngre generationen. Eftersom skotern är motoriserad, krävs att hänsyn tas till miljön och övrig verksamhet. Det finns lagar och förordningar, speciella områden samt särskilda skoterleder, som den som utövar sporten är skyldig att ta reda på och efterleva, innan man ger sig ut på skoterfärden.

Ingvar Larsson

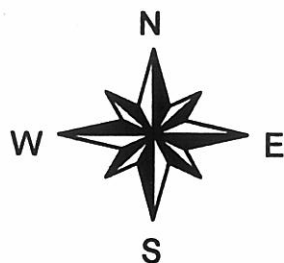
MÄTTSUND

TECKENFÖRKLARING

- Större vägar
- Mindre vägar och stigar
- Bebodda fastigheter
- Höjdkurvor
- Bäckar

Måttsunds historia

Vi återkommer till serien om Måttsunds hemman, men jag vill först nämna följande:

År 1645, det år då den första kartan ritades över byn, fanns här 13 hemman. Mot slutet av 1600-talet hade ytterligare tre tillkommit. Dessa 16 brukar benämnas stamhemman. De är följande:

1 Myr (<i>Möyr</i>)	9 Johans (<i>Jones</i>)
2 Knut (<i>Knéot</i>)	10 Per Nils (<i>Pernöch</i>)
3 Erik (<i>Äirik</i>)	11 Hans (<i>Härch</i>)
4 Erik Lars (<i>ÄrikLäch</i>)	12 Pähl (<i>Paal</i>)
5 Lax (<i>Läx</i>)	13 Ola (<i>Åola</i>)
6 Uhrväders (<i>Örvärs</i>)	14 Hare el. Hans (<i>Hära</i>)
7 Nils Davids (<i>NilsDåvis</i>)	15 Förstmans (<i>Försmäch</i>)
8 Humbla (<i>Håmbel</i>)	16 Säwelins (<i>Sevelinch</i>)

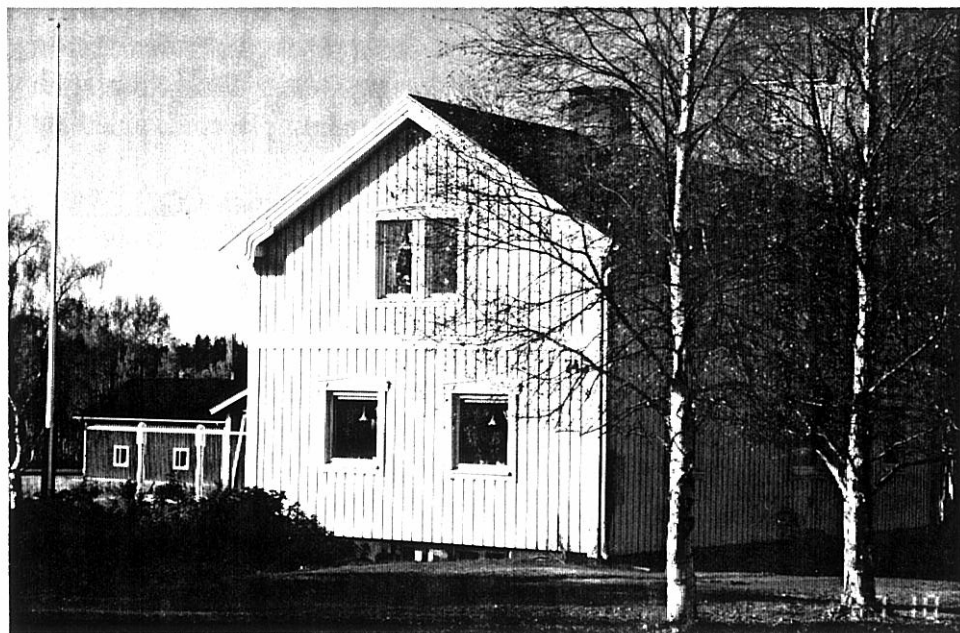
Lax, Uhrväder, Humbla och Förstman, som under lång tid var kronohemman, har alla namn efter soldater, som bott på och brukat dessa. Häragården tyder vissa forskare till, att en soldat Hare varit bosatt där. Dock har jag inte ännu hittat någon med det namnet i Måttsund. Men kanske uppenbarar han sig så småningom! Själv misstänker jag att Hära liksom Härch är en förkortning av Hans. På 1700-talet var Per Hansson Dragon och hans son Hans Persson Uhrväder bosatta på "Häragårn".

Förutom inne i själva bykärnan hade hemmanen utägor som efterhand blev uppodlade och bebodda. Börtnäsheden, Kallviken och Rånningen kom att bilda egna små 'byar' inom byn.

Genom delning av stamhemmanen, ofta i samband med arvskifte, ökade undan för undan antalet hemman. År 1790 fanns 22 hemmansägare i Måttsund, 1840 var de 39 stycken och i slutet av 1940-talet fanns 79 mjölkproducerande jordbrukare i byn. (Nu, 1997 finns här endast en). De flesta jordbruk var dock så små, att de omöjligt kunde försörja en familj, utan det var nödvändigt att husfadern hade ett arbete utanför hemmet. Ofta rörde det sig om skogs-, sågverks- eller annat industriarbete, kolning och fiske. Det blev hustrun som med hjälp av barnen, utförde de flesta av gårdens sysslor.

För att spara ägorna inne i själva byn för odling av spannmål och vinterfoder, drev man sommartid kreaturen att söka bete i skogen eller i byns

ytterområden. Därför byggdes sommarlagårdar och fäbodvallar. Den bäst bevarade finns i närheten av Rånningen och kallas "Innerbyns fäbodar". Där ska det en gång ha funnits elva stugor med tillhörande lagårdar. Den som är intresserad av att läsa mer om fäbodliv rekommenderas ta del av Måttsunds boken (Bygd i förvandling) sid. 61-62 där Ali Hjalmarsson och Berta Sundström berättar om detta.

Måttsund nr 2 Knut.

Hemman nr 2 Knut (*Knéot*)

Bomärke

Knut-hemmanets namn kan man troligen härleda ända till 1500-talet, då en Knut Nilsson mellan åren 1546 - 1591 betalade bågaskatt eller kronotionde. År 1554 utfärdade konungen brev för Knut Nilsson i Måttsund samt Nils Jönsson och dennes son Jöns Nilsson i Ersnäs att svara för upp-
börden i Piteå lappmark. Därav kan det anses troligt att även Knut var son till Nils Jönsson. Vid taxeringen för Älvsborgs lösen 1571 var Knut Måttsunds och Jöns hela socknens rikaste man. Båda var dessutom birkarlar, landsköpmän och skeppare enligt tullräkenskaper 1548 - 1600.

Den plats där Knut-hemmanet ligger, numera vid Måttsundsvägen, bör vid denna tid ha haft strandlinjen helt nära.

Den man som antas vara Knut Nilssons far, Nils Jönsson, född före år 1500, stod främst på birkarlarnas lista och var den förnämste och rikaste i socknen. Han ägde bl.a. 26 kor. Den 1 april 1528 infann han sig, jämte birkarlen David Larsson i Måttsund, hos konung Gustaf Wasa. De hade fått i uppdrag av birkarlarna i Luleå, Piteå och Torneå lappmarker att föra dessas talan och bl.a. begära att få behålla sina gamla privilegier att handla i lappmarken. Detta skedde i samband med Konung Gustaf Wasas kröningsmiddag, där Nils Jönsson av alla birkarlar var förnämst placerad, vid konungens högra sida.

I början av 1600-talet hette ägaren till Knut-hemmanet Knut Hansson, troligen sonson till Knut Nilsson. För att förena dessa båda led bör det ha funnits en Hans Knutsson, men detta namn har inte hittats. Enligt boskapslängden från år 1623 födde Knuthemmanet detta år 1 häst, 4 kor, 1 kviga, 2 får och 2 getter.

Näste ägare var sonen Olof Knutsson. Som tolvman tillhörde denne nämnden, tillsatt att döma i brottsmål och var således en av socknens förtroendevalda. Dock blev han också själv dömd. År 1650 sakfälldes han för att han "stöttes med kyrkovaktaren vid kyrkodörren" och med våld trängde sig ut "utan någon rättmätig orsak" och sedan utan lov gick till sakramentet (mottog nattvarden). För sin överträdelse fick han till kyrkan böta 4 daler.

1657 betalade Olof Knutsson "brudpenning" till kyrkan. Han torde då ha varit änkeman och gift sig en andra gång, eftersom han sedan tidigare hade en dotter.

Gården följde sedan släkten genom Olof Knutssons son Hans Olofsson gift med Dordi Nilsson från Gäddvik, ägare 1686 - 1727, deras son Nils Hansson gift med Anna Nilsson från Sävast, ägare 1728- 1764.

Vid 1750 års jordrannsaking beskrivs hemmanet enligt följande:

"7/16 Mantal Skatte. Bebos af Nils Hansson, som intyges hafwa förswarl. gårdsbyggnad och ägorne i det bruk, at årligen utsås 4 tunnor korn, och underhålles en häst, 10 kor, 2 unga nöt och 10 får. Under hemmanet innehafwes 7 lass äng i Alwik".

Nästa ägare blev Nils Hanssons dotter Dorotea (Dårdi) Nilsson gift med Isak Mårtensson från hemman nr 7.

Deras äldsta dotter Sara gifte sig 1793 med Johan Johansson från Brändön. Åt dem avstyckades en del av hemmanet och ett nytt gårdsnamn tillkom Johan Johans(sons) "*Janihanch*".

Efter Isak Mårtenssons död 1790 och fram till 1815 skrevs först sonen Isak och senare Hans som brukare till gården. Hans, var soldat under namnet Förstman. Han flyttade med sin familj till Mockträsk, varifrån hustrun kommit.

Sonen Mårten gifte sig med Elisabeth Olofsdotter från Ersnäs. Också han valde soldatyrket. Under namnet Sparf var han soldat i Persön. Där föddes alla fem barnen. Familjen återvände till Måttund där Mårten övertog hemmanet. Någon gång före 1820 avstyckas 7/32 mantal åt sonen Gustav, som tog tillnamnet Palmgren, och ett nytt gårdsnamn tillkom i byn, "Gusta". Vid 1825 års mantalsskrivning antecknas sonen Nils Petter, som även kallade sig Öqvist, som bonde i Knut. Samma år dog emellertid denne, enligt dödboken av "håll och styng". Troligtvis hade Nils Petter hjärtbesvär. Av handlingar i samband med hans död, kan man ana att denna inte kom oväntat. Man kan också förstå att det inte var något stort arv han efterlämnade till yngste brodern Isak, som vid Nils Petters frånfälle bara var 17 år och blev näste ägare av Knut.

*Utdrag af domboken
hållen å laga Tinget
med Luleå Tingslag
den 28de maj 1825*

§1

Med anmälan af Nils Peter Mårtenssons nämnda dödsfahl ingafs följande testamentsbetyg:

År 1825 ithi mars månad kom vår granne Nils Peter Mårtensson in till oss, då vi kommo i något samtal med honom om han skulle dö ogift hvem som

skulle få ärfva honom då han sjelf yttrade sig på det sättet: om jag dör ogift så skull min broder Isak få alt hvad jag äger och har, hvilket vi med vår ed kunna bestyrka.

*Cristina Josephsdotter
Anna Pehrdsdotter
Catharina Olofsdotter
alla från Måttsund*

Litet derefter i samma månad var jag Nils Peter Sundqvist i samtal med Nils Petter Mårtensson om han skulle dö ogift hvem som skulle få ärfva så svarade han om jag nu skulle dö ogift, så skulle Isak få allt det jag äger och har.

Luleå Måttsund den 4de Maj 1825

Wittna:

Nils Petter Sundqvist

Som uplästes;

Att förestående Testamentsbetyg bör fördensammaligen Communiseras aflidne Petter Mårtenssons närmaste arfvingar och skyldemän, hwilka innom natt och år efter delfäendet äga derå klandra i laga ordning anföra, om fog finnes. Skolande Testaments-betyget åter jämte Bouptekningen efter Nils Peter Mårtensson, å nästa Ting företes, afseende på Testamentets biläggande med behörigt stämplat papper.

*År och dag som före skriften står
På Härads Rättens wägnar
Lars Olof Boström*

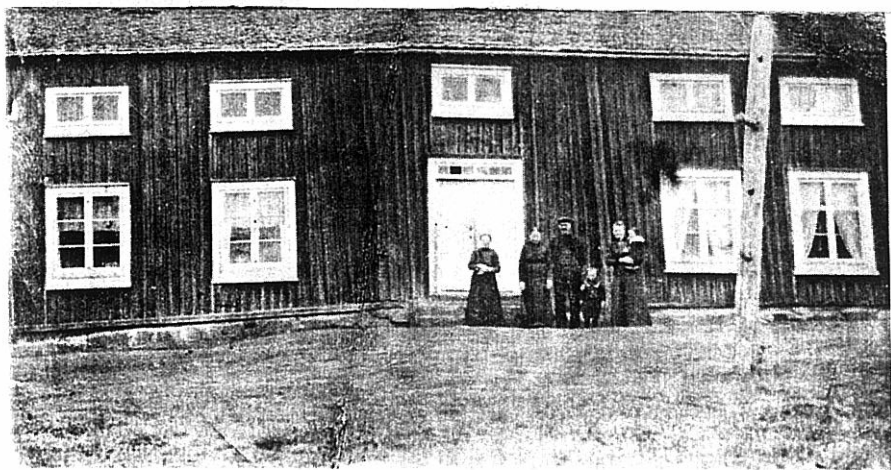
År 1825. den 26 November å Laga Ting med Luleå Tingslag visades ånyo förutnämnde Testamente samt Boupteknings instrument efter aflidne Nils Petter Mårtensson af den 18de siehte ^{no}Juni Och som detta Boupteknings instrument visade, att gälden i boet öfverstiget tillgångarnas värde; så kunde fråga om Besittning af Testamentet eller det samma beläggande med stämpel och papper, inte vidare äga rum; Betygar ut supra

*Ex Officio
Lars Olof Boström*

Som framgår av den sista skrivelsen var det ett skuldtyngt hemman som den unge Isak Mårtensson övertog, men han tycks genom hårt arbete ha klarat av svårigheterna. Han gifte sig med Anna Stina Hansdotter från nr 9, Jones-hemmanet.

1867-68 skedde ytterligare en delning av Knut, när två av Isak Mårtenssons barn vardera köpte 1/16 mantal. Dottern Maria Isaksdotter gift med Johan Jakob Öström från Svedjan "Swidja" blev de nya ägarna till Gammel-Knut "*Gämmel-Kneot*" och sonen Isak Aron Isaksson blev ägare till Ny-Knut "*Nöy-Knéot*".

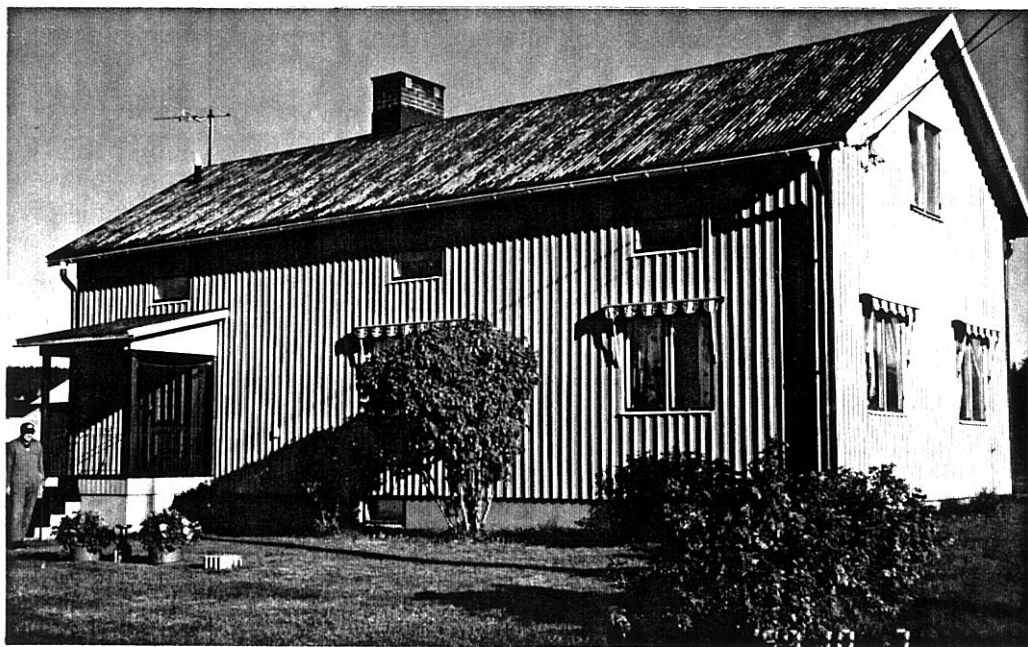
Efter Maria och Johan Jakob Öström har ägarna varit deras son Gustav Fridolf Öström född 1883 och gift med Klara Helena Lindgren född 1888 i Kallax. De hade barnen Arvid, Einar och Hilma.

Knut 1915. I mitten ägaren Gustav Öström, till höger hustrun Klara och sönerna Arvid och Einar, till vänster modern Maria Isaksdotter och system Anna.

Huset är fortfarande detsamma som på fotot, men efter ombyggnad betydligt avkortat. Vid en senare renoveringen fann man året 1647 inhugget i en stock, varför man antar, att detta avser byggnadsåret och att Knut Hansson var den som uppförde huset.

Einar Öström född 1914 och gift med Gunhild Johansson blev 1940 nästa ägare och de sista som drev hemmanet med kreatursskötsel fram till 1955. Därifrån flyttade de på 1960-talet till Södertälje, där Einar var verksam som byggmästare. Numera ägs och bebos Knut av deras son Bo Öström med familj, medan Einar och Gunhild återkommit till födelsebyn och här byggt en ny pensionärsvilla.

Tage Isaksson utanför Ny-Knut.

Ny-Knut "Nöy-Knéot"

7
VA

Bomärke

Isak Mårtensson hade varit änkeman i två år, när han skrev köpe- och undantagskontrakt med sonen. Detta var långt innan pensioner och åldersvård var kända begrepp.

Till min son Isac Aron Isacksson upplåter och förselljer jag underteknat hälften af min i Måttsund egande Hemmansdel, äller 1/16 mantal under n° 2 jemte hälften af all åbygnad så i man som ladugård så ock half egande rett till ett brunt stodkreatur emot en oss mellan uppgord och betingat köpsomma stor (400)

Fyrahundrade Rd Smt hvilken köpsomma skall till mig säljaren ärleggas inom 1868 års utgång, till vilken tid summan förblifver rentefri, samt följande mina undantag och förmoner, nemligen, i förköfring, 1½ Skälsland utsäde i widd, äller det åkerstycke som begränsas i östra rået af gårdsbrunnet samt begöddsla det vart tredje år, jemte underhåll i mat och dryck, kaffe och socker, tobak och kläder alt efter mit behof och tillsegelse, samt ½ kanna brennvin, till vardera af hellgerna, jul och påsk, men om mot förmodan jag skulle finna mig att äij i hus och bröd med köparen förblifva, så skall ofvan nemde förköfring försvinna och i stället förgånga utgå bestämde af följande i natura och persedlar, nemligen, att årligen utgå 1½ tunna korn ½ tunna Rog af god beskaffenhet 10 Skp tort fårkött, 10 dito rått nötkött, ¼ tunna salltat fisk, och ⅛ dels dito färsk kokfisk, en fot salt, 5 Skp kaffebööner och lempligt socker dertill, 6 rullar långtobak, 3 kardusar rök-tobak, ¼ kanna oskummat mjölk dagligen, kläder efter mit behof och tillsegelse och till boningsrum förstugukammaren i manbygningen så ock klippa och begagna ull af ett fullvegst får samt detsamma slagta annan vart år och Hemmansegaren skall det samma föda och vårda, ½ kanna brenvin till wardera af hellgerna Jul och Påsk, 6 famnar huggen och till gården hemförd torr kastved, rättighet att bo och wistas i alla hus, samt all den skötsell jag i följd af en bräcklig ålderdom må blifva i behof af, skuts och fordon uti alla nödiga resor, på sådana wilkor afhender jag mig all egande rett till ifrågavarande fastighet, deruti innefattas, qvarn och qvarnstelle, kyrkostuga och andel af stall i G^h staden, samt i öfrigt alt som hittills under fastigheten lyt och legat och framgent lagligen tillvinnas kan, och tillagnar det köparen att genast tilltreda styra och råda efter eget godtfinnande, som härmed i tillkallade Wittnens nervaro försäkras.

Luleå G^hstad den 23^e Desemb. 1867

Isack Aron Isacksson
Måttsund köpare
IM (bomärke)

Isack Mårtensson i
Måttsund säljare IM

På ovanstående köp är afbetalt 266 Rd 66 öre Rmt som qviteras af
Neder Luleå Måttsund den 7de Januari 1869
Isack Mårtensson
IM

Ovanstående köpesomma är afbetalt 133 ethundradeträtio tre och 32 öre Rmt
som qviteras af
Neder Luleå Måttsund Den 13de Januari 1870
Isack Mårtensson
IM

Så hade då Isac Aron betalt sin hemmansdel så när som på 2 öre!!!

Enligt stämplrar på handlingen kostade förfarandet vid tinget 14 kronor 40 öre, vilket måtte varit en betydande utgift.

Isak Aron Isaksson född 1839 och hustrun Maja Lisa Larsdotter från nr 1 sålde i slutet av 1903 hemmanet till sonen Johan Axel Isaksson. Dennes söner Egon och Ernst övertog och brukade gården gemensamt. Till en början delade de både bostad och övriga hus på gården med sin far och syskon samt Egons familj. Hemmanet skiftades än en gång och fick helt ny numrering, 22:1 och 23:1. Egon dör redan 1933. 1953 flyttar Ernst med familj in i ett nybyggt hus.

Egon Isakssons son Tage är nu ensam bosatt på Ny-Knut sedan hans farbror Ernst Isaksson, 94 år gammal, avlidit under 1997.

Johan Johans(sons) "Janihanch"

Bomärke

Som tidigare nämnts tillkom Janihanch under 1700-talets sista decennium. Den förste ägaren Johan Johansson och hans hustru Sara Isaksdotter hade bara ett barn, dottern Anna Catharina, född 1794. Hon gifte sig 1817 med Nils Jacobsson Lindgren från Tältskär. Denne byter senare tillnamn och kallar sig Thelin. Av deras sex barn blev tvillingarna Jacob och Isak bönder i Måttsund, Jacob i Janihanch och Isak i Kallviken.

Jacob Nilsson Thelin gift med Britta Johanna Vikström fick döttrarna Anna Maria och Johanna Margareta.

Johanna Margareta gifte sig med Emanuel Vikström från nr 15. I familjen föddes tolv barn. En dotter dog som liten, fem av döttrarna gifte sig och bosatte sig i och i närheten av Luleå men sex av barnen förblev i Måttsund. Sonen Hjalmar Vikström blev näste ägare till Janihanch. Han gifte sig med Agnes Maria Gustavsson från nr 16 "Sevelinch". Fyra söner föddes i äktenskapet. Dessa tog tillnamnet Hjalmarsson efter fadern.

Signar och Ingvar finns fortfarande i Måttsund, Ali på servicehuset i Antnäs, medan Gunnar, som var den siste som drev jordbruket med mjölkproduktion, dog 1991. Hans tre bröder äger nu Janihanch och Ingvars dotter Karina med familj bor i den gamla vackra norrbottensgården på hemmanet.

Åt Anna Maria, som gifte sig med Gustav Öström från nr 4, avstyckades 1/32 mantal och den nya gårdens hus uppfördes tätt intill föräldragården. Detta nya hem man **Byggnings "Bönings"** delades ytterligare mellan markarnas söner Tilius och John. Hemmansdelarna har så småningom fått nya beteckningar.

Bönings och Janihanch 1997.

Nr 2:7 **Bönings**, har ibland liksom systerhemmanet kallats "Janihanch" och ibland "Fia" efter Tilius Öströms hustru, som blev änka redan 1910. Hon var då endast 32 år gammal. Numera ägs hemmanet av hennes sonson Bertil Öström. Dennes föräldrar Robert och Dagmar Öström drev jordbruket med boskapsskötsel fram till år 1967.

Nr 2:6 **Rinneln** ägs numera av John Öströms son Konrad Öström. Konrads mor, Elma Öström, f. Smith, blev redan 1933 änka med fem barn, den äldste 9 år och den yngsta 2 månader. Själv var hon då, liksom sin svägerska ovan, 32 år gammal. Hon fortsatte, liksom denna, med jordbruk och kreatursskötsel och lyckades med stor möda och släktingars och grannars hjälp hanka sig fram tills de fyra sönerna blev så stora att de kunde överta de manliga sysslorna.

Olof Gustav Palmgren fick, som tidigare nämnts, ge namn åt det nya hemman som kom till omkring 1820 efter delning av fädernegården Knut. Hustrun hette Anna Catharina Pehrsson Nordqvist och kom från Skatamark. Fem av de åtta barnen uppnådde vuxen ålder.

Yngste sonen, Nils Johan, sattes i bokbindarlära i Luleå. När den unge lärlingen klagade för sin far, att han blivit illa behandlad av mästaren, begav sig fadern till Luleå för att göra upp. Han störtade in hos bokbindaren och ville handgripligen utmana denne: "O kom låtom oss fäkta medan blåoddu jer varm", hotade han. Huruvida det blev något fäktande är inte känt.

Sonen Mårten Palmgren, gift med Brita Stina Nilsson från Unbyn, tog över Gustavhemmanet omkring 1850. En mindre del avstyckades åt Nils Johan, än idag benämnd "Gusta-Nitz". Där bor nu dennes sonsons sonson Hans.

1893 var hemmanet delat mellan Mårtens söner Nils August och Isak Olof. Nils Augusts son Henrik blev näste ägare. Förutom faderns del köpte han också farbroderns, efter att denne avlidit utan arvingar.

Henrik Palmgrens son Östen är numera ägare till Gustav, där han bor med hustrun Marianne. De gamla gårdshusen är sen länge rivna, men på den tomt där de låg bor Östens syster Marta med make.

Om mina efterforskningar stämmer är Bo Öström på Gammel-Knut, liksom Tage Isaksson på Ny-Knut, trettonde generationen på hemmanet. Men också de som nu bebor de övriga hemmansdelarna härstammar från Knutsläkten.

Gusta	Östen Palmgren	13:e generationen
Gusta-Nitz	Hans Palmgren	14:e generationen
Janihanch	Karina Lindbäck	14:e generationen
Bönings	Bertil Öström	14:e generationen
Rinneln	Konrad Öström	13:e generationen

Ingrid Vikström

Hej Måttsundsbor!

Vi heter Örjan och Marica Lindström och har en son som heter Ted, som föddes i mars 1997.

För några dagar sedan ringde det på våran dörr. Där stod en kvinna som presenterade sig som Maud. Hon informerade om Måttsunds Intresseförening och bad oss skriva några rader för att presentera oss för er.

Den 1 Juli -96 flyttade vi in på Kläppvägen här i Måttsund. Vi fick ett mycket varmt välkomnande av våra grannar, något som vi gladdes mycket åt.

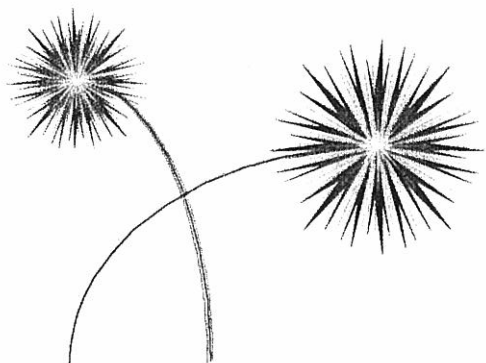
Vi är båda uppvuxna i Lycksele, en stad som nu är känd för tre saker, Kent Larsen i Robinson, Lycksele djurpark samt den stora isobelisken.

I december 1993 flyttade jag upp till Luleå för att börja arbeta som flygtekniker och i december 1994 kom Marica efter. Hon lämnade då sitt arbete som lastbilschaufför i sin fars åkeri och fick arbete på Statoil i Persön.

Vårt stora gemensamma intresse är bilar och biltävlingar. Detta gör att somrarna tillbringas på Folkracetävlingar runt om i Norr- och Västerbotten. Den lediga tiden mellan tävlingarna tillbringas mestadels i garaget med att laga och justera bilen inför nästa tävling. Hos oss är det Marica som tävlingskör, något som hon gjort i 9 år, och jag som sköter om mekningen, med hjälp av henne.

Med dessa rader vill vi säga att vi trivs mycket bra här i Måttsund, och vi vill även passa på att önska er alla ett gott nytt år 1998.

Med vänliga hälsningar
Örjan, Marica och Ted Lindström

GOTT NYTT ÅR

ÖNSKAR

MÅTTSUNDS
JNTRESSEFÖRENING